

EESTI ÜHISKOND KIIRENEVAS AJAS

UURINGU „MINA. MAAILM. MEEDIA“ 2002–2014 TULEMUSED

EESTI ÜHISKOND KIIRENEVAS AJAS

UURINGU „MINA. MAAILM. MEEDIA“ 2002–2014
TULEMUSED

Toimetajad

*Peeter Vihalemm, Marju Lauristin,
Veronika Kalmus, Triin Vihalemm*

TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

Eesti ühiskond kiirenevas ajas.

Uuringu „Mina. Maailm. Meedia“ 2002–2014 tulemused

Toimetajad Peeter Vihalemm, Marju Lauristin, Veronika Kalmus, Triin Vihalemm
Tartu 2017

Käesoleva raamatu koostamist ja väljaandmist toetasid Eesti Teadusagentuur (institutsionaalne uurimistoetus IUT20-38, personaalne uurimistoetus PUTJD570), Sihtasutus Archimedes (IUT20-38AP14), Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkonna arengufond.

Üksikute peatükkide valmimist on toetanud Eesti Teadusagentuur (personaalne uurimistoetus PUT44 – peatükk 3.3) ja Eesti Teadusfond (grant 8527 – peatükid 2.1 ja 6.5; grant 9017 – peatükk 4.1; grant 9308 – peatükid 6.1, 6.2 ja 6.5).

Keeletoimetaja: Katrin Kern

Kujundus ja küljendus: Roosmarii Kurvits

Kaane kujundus: Kalle Paalits

Autoriõigus: autorid, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut, 2017

ISBN 978-9949-77-365-7

Tartu Ülikooli Kirjastus

www.tyk.ee

SISUKORD

Tabelid, kiilud ja joonised	xiii
Saateks	xxvii

I OSA. MEEMA 2014 LÄHTEKOHAD JA ÜHISKONDLIK KONTEKST

1.1. Teoreetiline hoovõtt: ühiskond ja elavik	1
<i>Marju Lauristin, Peeter Vihalemm, Veronika Kalmus, Margit Keller, Maie Küisel, Anu Masso, Signe Opermann, Külliki Seppel, Triin Vihalemm</i>	
1.1.1. Ühiskonna muutumine: kolmetasandiline siire	1
1.1.2. Elaviku mõiste	4
1.1.3. Elaviku põhidimensioonid	5
1.1.4. Elaviku transformatsioon kui MeeMa uurimisobjekt	15
1.1.5. Raamatu põhiküsimused, -teesid ja struktuur	20
1.2. Meedia ja ühiskonna seoste uurimine Eesti sotsioloogilise traditsiooni kontekstis	24
<i>Signe Opermann ja Peeter Vihalemm</i>	
1.2.1. Retrospektiiv: sotsioloogiliste uuringute algus Eestis	24
1.2.2. 1960.–1970. aastatel alguse saanud uurimissuundadest	28
1.2.3. Olulisemaid sotsioloogilisi uurimissuundi taasiseseisvunud Eestis	37
1.2.4. Kokkuvõte	49
1.3. Eesti tee stagnaajast tänapäeva: sotsiaalteaduslik vaade kolme aastakümne arengutele	60
<i>Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm</i>	
1.3.1. I periood. Poliitiline läbimurre ja taasiseseisvumine 1987–1991	61

1.3.2. II periood. Erakorralise poliitika ajajärk: Eesti Vabariigi riikliku korralduse rajamine 1991–1995	65
1.3.3. III periood. Majanduslik stabiliseerumine 1995–1999	70
1.3.4. IV periood. Eurointegratsioon ja arengukriis 1999–2004	74
1.3.5. V periood. Uuel teelahkmel ELi liikmena 2004–2008	77
1.3.6. VI periood. Majanduskriis ja sellest väljumine 2008–2012	82
1.3.7. VII periood. Majanduslik ja poliitiline paigalseis 2012–2016	84
1.3.8. Kokkuvõte: kuidas hinnata Eesti siirdeteekonda?	88
1.4. „Mina. Maailm. Meedia“ meetodikast	96
Peeter Vihalemm ja Anu Masso	
1.4.1. Küsimustiku valmimine, küsitluse käik ja valim	96
1.4.2. Küsimustike struktuur	100
1.4.3. Indeksite moodustamine ja normeerimine	102
1.4.4. Tüpoloogiline analüüs	106

II OSA. MENTAALSETE STRUKTUURIDE MUUTUMINE

2.1. Väärtused ja identiteedid	111
<i>Veronika Kalmus ja Triin Vihalemm</i>	
2.1.1. Sissejuhatus	111
2.1.2. Väärtuspilt 2002. ja 2014. aastal	113
2.1.3. Väärtusteadvuse empiiriline struktuur 2002. ja 2014. aastal	115
2.1.4. Identiteedikategooriate omaksvõtt 2002. ja 2014. aastal	118
2.1.5. Identiteedi empiiriline struktuur 2002. ja 2014. aastal	122
2.1.6. Mentaalsed koondstruktuurid 2002. ja 2014. aastal	125
2.1.7. Kokkuvõte	133
2.2. Hinnangud muutustele ja maailmavaatelised hoiakud	139
<i>Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm</i>	
2.2.1. Hinnangud ühiskonnas toimunud muutustele	139
2.2.2. Eri rahvarühmade muutushinnangute võrdlus	142
2.2.3. Erinevad mõjutegurid muutuste hinnangu kujundajatena	142
2.2.4. Objektiivsed ja subjektiivsed hinnangutegurid	146
2.2.5. Maailmavaatelised hoiakud 2002–2014	151
2.2.6. Kokkuvõte	153

2.3. Kellel on mõju ühiskonna arengusuundadele?	
Poliitilise agentsuse tüpoloogia	159
<i>Marju Lauristin</i>	
2.3.1. Teoreetiline taust	159
2.3.2. Klasteranalüüsi rakendamine poliitilise agentsuse tüpoloogia konstrueerimiseks. Analüüsi mudel	161
2.3.3. Poliitilise agentsuse klasteranalüüsi tulemused 2002–2014	162
2.3.4. Kokkuvõte	192
2.4. Ootused maailma tuleviku ja riskide suhtes	195
<i>Maie Kiisel ja Külliki Seppel</i>	
2.4.1. Riski ühiskonnateoreetiline käsitlus	195
2.4.2. Risk, tulevik ja indiviidi valikud	201
2.4.3. Kokkuvõte	220
 III OSA. KULTUURISUHTE MUUTUMINE JA MEEDIAKASUTUS	
3.1. Kultuurisuhte muutumine	223
<i>Marju Lauristin ja Peeter Vihalemm</i>	
3.1.1. Sissejuhatus	223
3.1.2. Kultuurilise aktiivsuse üldtendentsid	224
3.1.3. Kultuuriaktiivsuse sisuline eristumine, aktiivsuse tüübid	232
3.1.4. Kokkuvõte	245
3.2. Meediakasutuse muutumine: internetiajastu saabumine	251
<i>Peeter Vihalemm ja Ragne Kõuts</i>	
3.2.1. Üldtendentsid meediakasutuses 2000–2015	254
3.2.2. Traditsioonilise meediakasutuse muutumise põhijooned	259
3.2.3. Internetikasutuse muutumise põhijooned	263
3.2.4. Meediakasutuse mustrid	266
3.2.5. Kokkuvõte	273
3.3. Internetikasutus ja sotsiaalmeedia kasutus	279
<i>Ragne Kõuts, Pille Pruulmann-Vengerfeldt, Andra Siibak, Marju Lauristin</i>	
3.3.1. <i>Online</i> -võimaluste trepp	280
3.3.2. Inimeste hinnangud oma arvutikasutusoskustele	283

3.3.3. Internetikasutajate tüübid	285
3.3.4. Sotsiaalmeedia kasutamine	289
3.3.5. Nutiseadmete olemasolu	291
3.3.6. Sotsiaalmeedia kasutamise eelistused vanuserühmades	292
3.3.7. Sotsiaalmeedia kasutusviiside faktoranalüüs	294
3.3.8. Kokkuvõte	296

IV OSA. IGAPÄEVAELU PRAKTIKAD

4.1. Tarbimine: võimalused, eneseväljendus ja sääst	299
<i>Margit Keller ja Maie Kiisel</i>	
4.1.1. Tarbimise teoreetilised käsitlused	299
4.1.2. Eesti ja Euroopa tarbimise võrdlus	301
4.1.3. Igapäevaelu ressursid: raha ja aja jätkumine	304
4.1.4. Konsumerism kui elustiil	314
4.1.5. Tarbija käitumise muutumine ja muutmine	319
4.1.6. Keskkonnasäästliku elustiili kujundamise võimalikkus	321
4.1.7. Kokkuvõte	337
4.2. Tervisepüüdlused ühiskonna polariseerijana?	343
<i>Marko Uibu ja Triin Vihalemm</i>	
4.2.1. Eesti elanike tervisehinnangud	347
4.2.2. Sotsiaal-demograafilised erisused tervisekäitumises ja -hinnangutes	348
4.2.3. Meditsiiniline pluralism	355
4.2.4. Kokkuvõte: millised on edasised arengud?	356
4.3. Sotsiaalse sidustumise mustrid	363
<i>Maie Kiisel ja Jarmo Seljamaa</i>	
4.3.1. Elustiil kui ühiskonna sidustaja ja restruktureerija	364
4.3.2. Sotsiaalse sidustumise analüüsi metoodika	376
4.3.3. Sotsiaal-demograafiliste gruppide võimalused elustiililiseks sidustumiseks	381
4.3.4. Sotsiaalne sidustumine ja hinnangud ühiskondlikele muutustele	385
4.3.5. Ühiskonna muutumine inimeste elukaarelise arengu läbi	387
4.3.6. Elustiilivõime ja selle jagunemine ühiskonnas	390

4.3.7. Liikuvus ja elutempo sidustumise struktuurides	395
4.3.8. Kokkuvõte	400

V OSA. ÜHISKONNA AJAMÕÕDE

5.1. Personaalse ja sotsiaalse aja kiirenemine ja tihenemine	411
<i>Halliki Harro-Loit ja Triin Vihalemm</i>	
5.1.1. Ajaga seotud mõisted	411
5.1.2. Sotsiaalse aja tihenemine ja kiirenemine ehk aktseleratsioon	417
5.1.3. Inimeste poolt tunnetatud aja kiirenemine ja aja tihedus	418
5.1.4. Kokkuvõte	420
5.2. Eesti elanikud oma ajakasutusest	422
<i>Liina-Mai Tooding</i>	
5.2.1. Ajakulu eri tegevustele	422
5.2.2. Kas aega on vähe või jääb üle?	425
5.2.3. Millega tegeldakse argipäeviti?	430
5.2.4. Lõpetuseks: ajakasutuse mõõtmise probleemid ja võimalused	434
5.3. Ajakasutussuutlikkus ja kihistumine Eesti ühiskonnas	437
<i>Triin Vihalemm ja Marju Lauristin</i>	
5.3.1. Sissejuhatus	437
5.3.2. Ajakasutussuutlikkuse tüpoloogia	440
5.3.3. Kokkuvõte	452
5.4. Tähtpäevad kui igapäevarütmide katkestus	455
<i>Triin Vihalemm ja Halliki Harro-Loit</i>	
5.4.1. Sissejuhatus	455
5.4.2. Pühad ja tähtpäevad pauside loojana	456
5.4.3. Eurütmiaid ja arütmiaid loovad pühad ja tähtpäevad	457
5.4.4. Tähtpäevade tähistamise ulatus	461
5.4.5. Tähtpäevade tähistamine sotsiaalsetes rühmades	464
5.4.6. Eurütmiaid, arütmiaid ja polürütmiaid Eesti ühiskonnas	466
5.4.7. Tähistamispraktikad	469
5.4.8. Kokkuvõte	473

5.5. Katkestuste kultuur?	
Eesti ajaloo sündmused ja ajastud eestlaste ajalookultuuris	476
<i>Katrin Kello ja Halliki Harro-Loit</i>	
5.5.1. Ajalookultuur ja ajalooteadvus	476
5.5.2. Ajaloo mäed ja orud kui mäletamise pidepunktid	479
5.5.3. Sotsiaalse mälu mustrid	480
5.5.4. Kõrgendikelgi on omad orud ehk eestlaste mälumaastiku profiil	481
5.5.5. Mäluruumi ühtsus ja mitmekesisus demograafiliste rühmade kaupa	485
5.5.6. Eesti riik kui veelahe ehk vahetu ja tähtis lähiminevik <i>versus</i> kaugem ajalugu	486
5.5.7. Hinnangud elule ENSVs	489
5.5.8. „Raske öelda“ vastused vanuserühmades	492
5.5.9. Kokkuvõte	493

VI OSA. ÜHISKONNA SIDUSUS MUUTUVAS SOTSIAALSES AEGRUUMIS

6.1. Eesti ruumiline avanemine:	
geograafilised kontaktid, ruumi tajumine ja väljarändesooivid	499
<i>Anu Masso ja Signe Opermann</i>	
6.1.1. Sissejuhatus	499
6.1.2. Teoreetilised käsitlused	500
6.1.3. Personaalse ruumi laienemine	502
6.1.4. Ruumi tajumine	507
6.1.5. Ruumilist laienemist toetavad tegurid	512
6.1.6. Väljaränne ja rändesooivid	514
6.1.7. Kokkuvõte	520
6.2. Eesti- ja venekeelse elanikkonna ruumisuhted	524
<i>Anu Masso ja Piia Tammpuu</i>	
6.2.1. Sissejuhatus	524
6.2.2. Eesti-sisesed ruumilised kontaktid ja mobiilsus	528
6.2.3. Piiriülesed kontaktid ja mobiilsus	532
6.2.4. Ruumi tajumine	539
6.2.5. Väljarändekavatsused	547
6.2.6. Kokkuvõte	552

6.3. Eesti venekeelse elanikkonna lõimumise viisid ja muutustega kohanemise praktikad	557
<i>Triin Vihalemm ja Marianne Leppik</i>	
6.3.1. Venekeelse elanikkonna seisund ja kohanemine muutustega	558
6.3.2. Lõimumine ajalise ja ruumilise vahepealsuse kontekstis	559
6.3.3. Ühiskonda lõimumise viisid Eesti venekeelses elanikkonnas	564
6.3.4. Kuidas on lõimumismustrid seotud argieluga?	571
6.3.5. Millised tegurid ennustavad lõimklastrisse kuulumist?	581
6.3.6. Kokkuvõte	584
6.4. Venekeelse elanikkonna hargmaisus ja meediakasutus	591
<i>Marianne Leppik ja Triin Vihalemm</i>	
6.4.1. Eesti venekeelse elanikkonna meediatarbimise üldised trendid	592
6.4.2. Hargmaine meediakasutus	597
6.4.3. Hargmaisus Eesti venekeelse elanikkonna seas	599
6.4.4. Hargmaine meediatarbimine, meediakriitilisus ja usaldusväärsus, infoväli	603
6.4.5. Hinnangud enda informeeritusele	606
6.4.6. Tegevused internetis, internet kui ühiskondliku aktiivsuse ja sidususe looja	607
6.4.7. Kokkuvõte	612
6.5. Põlvkondade eristumine muutavas ühiskonnas	620
<i>Veronika Kalmus, Anu Masso ja Marju Lauristin</i>	
6.5.1. Sissejuhatus	620
6.5.2. Põlvkondlik identiteet	623
6.5.3. Põlvkond kui kultuuriline ruum	632
6.5.4. Meediapõlvkonnad	640
6.5.5. Põlvkondade aktiivsus ja asend ühiskonnas	650
6.5.6. Kokkuvõte	661
6.6. Eesti elanikkonna subjektiivne kihistumine	665
<i>Marju Lauristin</i>	
6.6.1. Sotsiaalne kiht <i>versus</i> poliitiline klass: kihistumise sotsioloogiline ja ideoloogiline käsitlemine	665
6.6.2. Kihistumine kui sirdühiskonna sotsiaalse (re)struktuuratsiooni protsess	666

6.6.3. Eesti ühiskonna subjektiivse kihistumise mustri muutumine 2002–2014	670
6.6.4. Kihistumise tegurid	675
6.6.5. Kihistumine ja agentsus	681
6.6.6. Subjektiivne kihihinnang kui <i>habitus</i> 'e representatsioon	686
6.6.7. Subjektiivse kihistumise sotsiaal-demograafiline taust	689
6.6.8. Kihtide sotsiaalsed portreed	692
6.6.9. Kokkuvõte	695
7. Kokkuvõte: Eesti ühiskonda kujundavad protsessid ja tulevikuarengud ..	699
<i>Marju Lauristin, Veronika Kalmus, Margit Keller, Maie Kiisel, Anu Masso, Signe Opermann, Peeter Vihalemm, Triin Vihalemm</i>	
7.1. Mis on Eesti ühiskonnas viimasel aastakümnel toimunud?	701
7.2. Kujunevad uued sotsiaalsed toimejõud	713
7.3. Uus agentsus määrab tulevikuarenguid	714
Lisa 1. 2014. a MeeMa uuringus kasutatud küsimustik	723
Lisa 2. Indeksite loend ja koosseis 2014. a uuringus	756
Register	765
Autorid	781

TABELID, KIIL JA JOONISED

TABELID JA KIIL

Tabel 1.3.1. Poliitilise läbimurde perioodi üldiseloostus 1987–1991	63
Tabel 1.3.2. Millisena te sooviksite näha Eesti tulevikku? 1989–1990	64
Tabel 1.3.3. Riikluse aluste loomise ja radikaalsete reformide perioodi üldiseloostus 1991–1995	66
Tabel 1.3.4. Tööhõive struktuuri muutumine 1989–2014	70
Tabel 1.3.5. Majandusliku stabiliseerumise perioodi üldiseloostus 1995–1999 .	72
Tabel 1.3.6. Eurointegratsiooni ja arengukriisi perioodi üldiseloostus 1999–2004	75
Tabel 1.3.7. Usaldus poliitiliste institutsioonide vastu 2004–2008	80
Tabel 1.3.8. Uuel teelahkmel Euroopa Liidu liikmena, perioodi 2004–2008 üldiseloostus	81
Tabel 1.3.9. Majanduskriisi ja sellest väljumise perioodi üldiseloostus 2008–2012	83
Tabel 1.3.10. Majandusliku ja poliitilise paigalseisu perioodi üldiseloostus 2012–2016	85
Tabel 1.3.11. Muutuste üle rõõmustajate ja kurvastajate osakaal 2002–2014	91
Tabel 1.4.1. MeeMa 2014 valimi iseloostus	99
Tabel 1.4.2. Tunnusteplokkide kattuvus MeeMa küsitlustes 2002–2014	101
Tabel 2.1.1. Mentaalsete koondstruktuuride seosed teiste tunnustega 2014 .	128–129
Tabel 2.1.2. Mentaalsete koondstruktuuride faktorkaalude keskmised sotsiaal-demograafilistes gruppides 2014	137–138
Tabel 2.2.1. Muutuste üle rõõmustajad ja kurvastajad rahvarühmades 2002–2014	143
Tabel 2.2.2. Muutuste hinnanguga regressioonanalüüsis seostunud tunnused 2002–2014	144
Tabel 2.2.3. Korrelatsioonseosed ühiskondliku häälestuse ja seda mõjutanud tegurite vahel 2014	145

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 2.2.4. Hinnangud muutustele rahalise jõukuse rühmades 2005–2014	147
Tabel 2.2.5. Hinnang ühiskondlikele muutustele ja tervisehinnang 2002–2014. . .	147
Tabel 2.2.6. Hinnang ühiskondlikele muutustele ja usaldus riiklike institutsioonide vastu 2008–2014	149
Tabel 2.2.7. Hinnang ühiskondlikele muutustele ja hinnang nõukogude ajale 2011 ja 2014.	149
Tabel 2.2.8. Liberaalne ja sotsiaalne orientatsioon rahvarühmades 2002–2014	155–156
Tabel 2.2.9. Hoiakud demokraatia suhtes rahvarühmades 2002–2014	156–157
Tabel 2.2.10. Hoiakud nõukogude aja suhtes rahvarühmades 2005–2014.	157–158
Tabel 2.3.1. Poliitilise agentsuse klastrite sotsiaal-demograafiline koosseis 2002.	166–167
Tabel 2.3.2. Erakondlikud eelistused poliitilise agentsuse klastrites 2002.	168
Tabel 2.3.3. Poliitilise agentsuse klastrite sotsiaal-demograafiline koosseis 2005.	172–173
Tabel 2.3.4. Poliitilise agentsuse klastrite sotsiaal-demograafiline koosseis 2008.	176
Tabel 2.3.5. Erakondlikud eelistused poliitilise agentsuse klastrites 2008.	178
Tabel 2.3.6. Nõustumine maailmavaatelistele väidetega poliitilise agentsuse klastrites 2008	178
Tabel 2.3.7. Poliitilise agentsuse klastrite sotsiaal-demograafiline koosseis 2011 .	181
Tabel 2.3.8. Nõustumine maailmavaatelistele väidetega poliitilise agentsuse klastrites 2011	183
Tabel 2.3.9. Erakondlikud eelistused poliitilise agentsuse klastrites 2011	185
Tabel 2.3.10. Kas Eesti poliitika ja majanduse areng peaks jätkuma senises suunas või peaks seda muutma? 2011	185
Tabel 2.3.11. Nõustumine maailmavaatelistele väidetega poliitilise agentsuse klastrites 2014.	189
Tabel 2.3.12. Nõustumine väidetega ENSV aja suhtes poliitilise agentsuse klastrites 2014.	189
Tabel 2.3.13. Poliitilise agentsuse klastrite sotsiaal-demograafiline koosseis 2014.	190
Tabel 2.3.14. Erakondlikud eelistused poliitilise agentsuse klastrites 2014	191
Tabel 2.4.1. Tegevusstsenaariumid ohu korral 2014	210
Tabel 2.4.2. Sotsiaalne sidustumine ning muutuste ja riskidega suhestumine 2014.	212

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 2.4.3. Mis ootab Teie meelest sellel sajandil ees kogu maailma? 2011 ja 2014.	213
Tabel 2.4.4. Mida peaksid inimesed Teie arvates ohtude vältimiseks tegema? 2014.	214
Tabel 2.4.5. Riskiteadlikkus ja aktiivsus elustiililistes praktikates 2011	216
Tabel 3.1.1. Kultuuriaktiivsus rahvarühmades 2014	228
Tabel 3.1.2. Raamatulugemine vanuserühmades 2014	229
Tabel 3.1.3. Kultuuriaktiivsuse rühmade sotsiaal-demograafiline koosseis 2014 .	230
Tabel 3.1.4. Meediakasutus kultuuriaktiivsuse rühmades 2014	231
Tabel 3.1.5. Kultuuriaktiivsuse tüübid 2014	233
Tabel 3.1.6. Kultuuriaktiivsuse tüüpide sotsiaal-demograafiline koosseis 2014.	236–237
Tabel 3.1.7. Kultuuriaktiivsuse tüüpide koondiseloostus	239
Tabel 3.1.8. Kultuuriaktiivsuse tüpoloogia 2002 ja 2014.	243
Tabel 3.1.9. Kultuuriaktiivsuse tüüpide huvisid ja orientatsioone iseloomustavad tunnused 2014	248
Tabel 3.1.10. Huvifaktorite koosseis 2014	249–250
Tabel 3.2.1. Eri suhtluskanalite kasutamine vanuserühmades 2014	253
Tabel 3.2.2. Traditsioonilise meedia kasutamisest loobumine uue meedia kasuks vanuserühmades 2014	256
Tabel 3.2.3. Kultuuri- või meediateenuste kasutamine interneti vahendusel 2015	257
Tabel 3.2.4. Ajalehtede tiraaže 2005–2016	260
Tabel 3.2.5. Peamiste ajalehtede loetavus eestlaste hulgas 2002–2014	260
Tabel 3.2.6. Interneti kasutussagedus rahvarühmades 2008 ja 2014	265
Tabel 3.2.7. Arvutikasutuse ajakulu eri tegevusteks vanuserühmades 2014	265
Tabel 3.2.8. Meediakasutuse tüübid eestlaste hulgas 2014	267
Tabel 3.2.9. Meediakasutuse tüüpide sotsiaal-demograafiline koosseis 2014	269
Tabel 3.2.10. Meediakasutuse mahu koondnäitajad Eestis 2000–2015.	277
Tabel 3.2.11. Meediakasutuse mahu muutumine Eestis 2000–2015	278
Tabel 3.3.1. Internetikasutajate tüübid ja nende osakaal 2002–2014.	286
Tabel 3.3.2. Sotsiaalmeedia kasutajad rahvarühmades 2014	290
Tabel 3.3.3. Nutiseadmete kasutamine eri tegevusteks vanuserühmades 2014 . .	291
Tabel 3.3.4. Sotsiaalmeedia kasutamine eri tegevusteks vanuserühmades 2014. .	293
Tabel 3.3.5. Sotsiaalmeedia kasutusviiside faktoranalüüsi tulemused 2014	294
Tabel 4.1.1. Sisemajanduse kogutoodang ja tegelik individuaalne tarbimine Euroopa Liidu riikides 2011 ja 2014	302

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 4.1.2. Eesti tarbija igapäevaeluliste (tarbimis)tegevuste prioriteetid	
2002–2014	305
Tabel 4.1.3. Tarbimislik ükskõiksus, rahapuudus ja rahaline jõukus 2002–2014	307
Tabel 4.1.4. Tarbimisliku ükskõiksuse indeks sotsiaalse sidustumise klastrites	
2002–2014	307
Tabel 4.1.5. Suhteliselt väga suur tarbimislik ükskõiksus rahvarühmades	
2011 ja 2014	308
Tabel 4.1.6. Rahapuudus rahvarühmades 2011 ja 2014.	308
Tabel 4.1.7. Ajakasutuse faktorite faktorkaalude keskmised noorte hulgas	
konsumerismi indeksi väärtusklassides 2014	313
Tabel 4.1.8. Ajakasutuse faktorite faktorkaalude keskmised noorte hulgas	
tunnetatud ajapuuduse indeksi väärtusklassides 2014	313
Tabel 4.1.9. Ajakasutuse faktorite faktorkaalude keskmised	
konsumerismi indeksi väärtusklassides (keskealised) 2014	314
Tabel 4.1.10. Ajakasutuse faktorite faktorkaalude keskmised	
tunnetatud ajapuuduse indeksi väärtusklassides (keskealised) 2014	314
Tabel 4.1.11. Kõrge konsumerism võrrelduna madala/puuduva konsumerismiga	
2014	317
Tabel 4.1.12. Eri indeksite seosed konsumerismiga 2014	318
Tabel 4.1.13. Elustiili ja tarbimisharjumusi muutnud tegurid 2014	320
Tabel 4.1.14. Institutsionaalsete sekkumiste soovitus ja hoiak nende olulisuse	
suhtes 2014	321
Tabel 4.1.15. Muutused Euroopa Liidu riikide elanike keskkondlikes	
käitumispraktikates 2014 võrdluses 2011. a	326
Tabel 4.1.16. Ökoelustiili rühmade sotsiaal-demograafilised näitajad 2014	332
Tabel 4.1.17. Tarbimisindeksid ökoelustiili rühmades 2014	335
Tabel 4.1.18. Suuremahuliste ostude kaalutlemine ökoelustiili rühmades 2014	335
Tabel 4.1.19. Kinnisvara ja auto omamine 2002–2014	340
Tabel 4.1.20. Aja olemasolu eri tegevusteks 2014	341
Tabel 4.1.21. Eestlaste keskkonnasäästlikud praktikad	
Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 2004–2014	342
Tabel 4.2.1. Tervisehinnangute seosed sotsiaal-demograafiliste tunnustega	
2014	349
Tabel 4.2.2. Tervisepüüdlusi väljendavate väidete kimbud faktoranalüüsi alusel	
2014	352
Tabel 4.2.3. Tervisepüüdlusfaktorite seosed tervisliku seisundi ja elutempoga	
2014	353

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 4.2.4. Tervisepüüdluspraktikad ja arusaamad meditsiinisüsteemi ja inimeste võimu- ning vastutusvahekorras 2014	355
Tabel 4.2.5. Tervisepüüdluste ja üldiste tervisearusaamade faktorite seosed sotsiaal-demograafiliste tunnustega 2014	361
Kiil 4.3.1. Teekond oma ettevõtteni	372
Tabel 4.3.1. Indekstunnused, mida kasutati sotsiaalse sidustumise analüüsil 2014	377
Tabel 4.3.2. Sidustumisklastrite sotsiaal-demograafiline struktuur 2014	382
Tabel 4.3.3. Sidustumisklastriid eesti ja venekeelsete noorte seas 2014	388
Tabel 4.3.4. Samade vanuserühmade sidustumisklastriid eestlaste ja venekeelsete vastajate seas 2002 ja 2014	389
Tabel 4.3.5. Viimase kümne aasta jooksul kogetud eraelulised muutused sidustumisklastrites 2014	391
Tabel 4.3.6. Subjektiiivne ajatunnetus sidustumisklastrites 2014	392
Tabel 4.3.7. Sotsiaalne sidustumine ja elustiilivõimekus sidustumisklastrites 2014	394
Tabel 4.3.8. Sidustumisklastrite moodustajatunnuste keskmised 2002–2014	408
Tabel 5.1.1. Tulevikule mõtlemise sagedus 2014	415
Tabel 5.2.1. Keskmise ajakulu argipäeviti tööalarühmades 2014	423
Tabel 5.2.2. Pingsa ajakasutusega inimesed rahvarühmades 2014	426
Tabel 5.2.3. Takistused meelepärase tegevustega tegelemisel 2014	433
Tabel 5.3.1. Ajakasutussuutlikkuse klastrite moodustajatunnuste keskmised 2014	441
Tabel 5.3.2. Ajakasutussuutlikkuse klastrite iseloomustus 2014	447
Tabel 5.3.3. Ajakasutussuutlikkuse klastrite sotsiaal-demograafiline profiil 2014	448–449
Tabel 5.3.4. Ajakasutussuutlikkuse klastrite kokkuvõttev iseloomustus	450–451
Tabel 5.4.1. Tähtpäevade tähistamine rahvusrühmiti 2014 või 2011	463
Tabel 5.4.2. Tähtpäevade tähistamise seosed sotsiaal-demograafiliste tunnuste ja sotsiaalsete praktikatega 2014 või 2011	465
Tabel 5.4.3. Seosed tähtpäevade tähistamispraktikate ja sotsiaalset sidustatust näitavate indekstunnuste vahel 2014	471
Tabel 5.5.1. Eesti ajaloo sündmused, perioodid ja protsessid MeeMa eestikeelses ankeedis 2014	477
Tabel 5.5.2. Ajaloosündmustele antud olulisushinnangute faktorid 2014	487
Tabel 5.5.3. Ajaloosündmustele antud olulisushinnangute faktorite statistiliselt oluliseks osutunud korrelatsioonid teiste tunnustega 2014	488

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 5.5.4. Hinnangud väidetele elu kohta Eesti NSVs 2014	490
Tabel 5.5.5. Hariduse mõju nõukogude ajal täiskasvanuks saanute hoiakutele 2014	490
Tabel 6.1.1. Huvi välisuudiste vastu ja kontaktid teiste maadega 1991–2014 .	504–505
Tabel 6.1.2. Kontaktide ja tajutud distantside indeksid taustatunnuste kaupa 2002–2011	513
Tabel 6.1.3. Väljarändesoovid ning sõprade-tuttavate väljaränne 2005–2014 . . .	516
Tabel 6.1.4. Väljarände eelistatud sihtriigid 2005–2014	517
Tabel 6.1.5. Väljarände põhjendused taustatunnuste lõikes 2012	518
Tabel 6.1.6. Väljarändesoovid sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes 2002–2014	519
Tabel 6.1.7. Väljarändesoovide seosed struktuursete ja kultuuriliste teguritega 2011	520
Tabel 6.2.1. Eesti-sisesed ruumilised kontaktid eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2002 ja 2014	529
Tabel 6.2.2. Eesti- ja venekeelse elanikkonna hinnangud oma Eesti-siseste liikumisvõimaluste muutumisele Eesti taasiseseisvumise eelse ajaga võrreldes 2002 ja 2014	531
Tabel 6.2.3. Piiriüleused kontaktid ja võrgustik eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2014.	534
Tabel 6.2.4. Eesti- ja venekeelse elanikkonna hinnangud oma piiriüleste liikumisvõimaluste muutumisele Eesti taasiseseisvumise eelse ajaga võrreldes 2002 ja 2014	538
Tabel 6.2.5. Väljarändekavatsused eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2011 ja 2014.	548
Tabel 6.2.6. Väljarändekavatsused eesti- ja venekeelse elanikkonna vanuserühmades 2014	548
Tabel 6.2.7. Eelistatud väljaränderiigid eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2014 .	551
Tabel 6.3.1. Lõimklastrite sotsiaal-demograafiline profiil 2014	570
Tabel 6.3.2. Töö iseloom tööturul aktiivsete inimeste seas lõimklastrites 2014 . .	571
Tabel 6.3.3. Osalus vabakondlikes tegevustes ja kodanikeühendustes, alternatiivne poliitiline aktiivsus lõimklastrites 2014	572
Tabel 6.3.4. Igapäevaelu muutused lõimklastrites 2014	573
Tabel 6.3.5. Lõimklastrisse kuulumise seos sotsiaal-demograafiliste tunnuste, keeleoskuse ja kodakondsusega 2014	583
Tabel 6.4.1. Venekeelse elanikkonna kolmes dimensioonis sidustumise regressioonimudel 2014.	603

TABELID, KIIL JA JOONISED

Tabel 6.4.2. Meediakanalite regulaarne jälgimine lõimklastrites 2014	618
Tabel 6.5.1. Põlvkondliku kuuluvuse tunnetamine vanuserühmades 2014	623
Tabel 6.5.2. Põlvkondliku identiteedi kategooriad vanuserühmades 2014	624–625
Tabel 6.5.3. Kontaktid eri maadega vanuserühmades 2002 ja 2011	634
Tabel 6.5.4. Eestist lahkumise soov vanuserühmades 2002, 2011 ja 2014	635
Tabel 6.5.5. Eri maade kultuuriline lähedus vanuserühmades 2002 ja 2011	636
Tabel 6.5.6. Võõrkeelte oskus ja kasutamine vanuserühmades 2002	637
Tabel 6.5.7. Võõrkeelte oskus ja kasutamine vanuserühmades 2011	637
Tabel 6.5.8. Võõrkeelte oskuse ja kasutamise, kultuurilise läheduse ja kontaktide mitmekesisuse korrelatsioonid vanuserühmades 2002 ja 2011	638
Tabel 6.5.9. Uue meedia kasutamise struktuursed tunnused vanuserühmades 2002 ja 2011	642
Tabel 6.5.10. Vanuserühmade aktiivsuseindeksite erinevus valimi keskmisest 2014	655
Tabel 6.5.11. Kihtikuuluvuse enesehinnangu seosed erinevate indeksitega vanuserühmades 2014	659
Tabel 6.5.12. Uue meedia kasutamise struktuursed tunnused vanuserühmades sugupoole vaates 2002 ja 2011	664
Tabel 6.6.1. Kokkupuude repressioonidega ja suhe omandi tagastamisele 2005	667
Tabel 6.6.2. Kihistumise tegurid: MeeMa regressioonanalüüsi tulemused 2002–2014	675
Tabel 6.6.3. Kihitikuuluvuse seos suhtumisega ühiskonnas toimuvatesse muutustesse 2014	679
Tabel 6.6.4. Sotsiaalsete kihtide jagunemine aktiivsusklastritesse 2014	687
Tabel 6.6.5. Rahvarühmade osakaal sotsiaalsetes kihtides 2014	691
Tabel 6.6.6. Sotsiaalsete kihtide osakaal rahvarühmades 2002 ja 2014	697
Tabel 6.6.7. Kihitikuuluvushinnangu korrelatsioonid eri indeksitega rahvuse ja soo vaates 2014	698
Tabel 7.1. Klasterite ühisosa suhteline suurus 2014	720–721

JOONISED

Joonis 1.3.1. Sisemaise kogutoodangu dünaamika Eestis 1990–1999	71
Joonis 1.3.2. Usaldus poliitiliste insitutsioonide vastu 1999–2002	76
Joonis 1.3.3. Sisemaise kogutoodangu dünaamika Eestis 2000–2008	78
Joonis 1.3.4. Rahulolu oma eluga 2002–2008	78
Joonis 1.3.5. Usaldus valitsuse vastu eestlaste ja venekeelsete vastajate seas 2007	80

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 1.3.6. Sisemaise kogutoodangu dünaamika Eestis 2008–2011.	83
Joonis 1.3.7. Sisemaise kogutoodangu dünaamika Eestis 2008–2015.	85
Joonis 1.3.8. Avaliku arvamuse dünaamika 2011–2016	86
Joonis 2.1.1. Väärtuste keskmised 2002 ja 2014.	114
Joonis 2.1.2. Väärtustunnuste faktoranalüüsi lahendite faktorgraafid 2002 ja 2014	116
Joonis 2.1.3. Identiteedikategooriatega samastunute osakaal 2002 ja 2014.	120
Joonis 2.1.4. Identiteeditunnuste faktoranalüüsi lahendite faktorgraafid 2002 ja 2014	123
Joonis 2.1.5. Mentaalsed koondstruktuurid 2002 ja 2014	127
Joonis 2.1.6. Eestlaste mentaalsed koondstruktuurid vanuserühmades 2014	132
Joonis 2.1.7. Venekeelsete vastajate mentaalsed koondstruktuurid vanuserühmades 2014	133
Joonis 2.2.1. Muutuste üle rõõmustajate ja kurvastajate osakaal 2002–2014	141
Joonis 2.2.2. Hinnang muutustele ja taustatunnused sotsiaalsetes kihtides 2014	150
Joonis 2.3.1. Poliitilise agentsuse klastrite kirjeldamise mudel	162
Joonis 2.3.2. Poliitilise agentsuse klastrid 2002.	164
Joonis 2.3.3. Poliitilise agentsuse klastrite üldiseloostus moodustajatunnuste alusel 2002.	165
Joonis 2.3.4. Poliitilise agentsuse klastrid 2005.	170
Joonis 2.3.5. Poliitilise agentsuse klastrite üldiseloostus moodustajatunnuste alusel 2005.	171
Joonis 2.3.6. Vasak- või paremerakondade eelistamine poliitilise agentsuse klastrites 2005.	173
Joonis 2.3.7. Poliitilise agentsuse klastrid 2008.	175
Joonis 2.3.8. Poliitilise agentsuse klastrite üldiseloostus moodustajatunnuste alusel 2008	175
Joonis 2.3.9. Poliitilise agentsuse klastrid 2011	180
Joonis 2.3.10. Poliitilise agentsuse klastrite üldiseloostus moodustajatunnuste alusel 2011	180
Joonis 2.3.11. Emotsionaalne hoiak Eesti riigi suhtes poliitilise agentsuse klastrites 2011	184
Joonis 2.3.12. Poliitilise agentsuse klastrid 2014	187
Joonis 2.3.13. Poliitilise agentsuse klastrite üldiseloostus moodustajatunnuste alusel 2014	187
Joonis 2.3.14. Emotsionaalne hoiak Eesti riigi suhtes poliitilise agentsuse klastrites 2014.	188

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 2.3.15. Esinduskogusse või ühiskondlikku ametisse valitute ja Euroopa Liidu toetust saanute osakaal poliitilise agentsuse klastrites 2014 . . .	191
Joonis 2.4.1. Elanike hinnangud erinevate riskide ohtlikkusele Eesti jaoks 2008	203
Joonis 2.4.2. Kas Teil on tunne, et elu nõuab Teilt pidevalt uusi ideid ja avatust muutustele? 2014	205
Joonis 2.4.3. Mis ootab Teie meelest sel sajandil ees kogu maailma? 2011 ja 2014	206
Joonis 2.4.4. Mida peaksid inimesed Teie arvates ohtude vältimiseks tegema? 2011 ja 2014	209
Joonis 2.4.5. Kas Te olete teinud midagi selleks, et kaitsta ennast erinevate ohtude ja riskide eest? 2014	215
Joonis 2.4.6. Parteide eelistamine sotsiaalse sidustumise klastrites 2002 ja 2014	218
Joonis 2.4.7. Parteide eelistamine indeksi „Aktiivsus enda kaitsmisel ohtude ja riskide eest“ erineva tugevusega rühmades 2014	219
Joonis 3.1.1. Kultuuri oma elus oluliseks pidajate osakaal 2005–2014	226
Joonis 3.1.2. Kultuuri oma elus oluliseks pidajate osakaal rahvarühmades 2014	226
Joonis 3.1.3. Kultuuriaktiivsuse tüüpide paiknemine neid iseloomustavatel põhitelgedel 2014	234
Joonis 3.1.4. Kultuuriaktiivsuse tüüpide huvifaktorite keskmiste väärtuste kaugus valimi keskmisest 2014	238
Joonis 3.1.5. Naiste ja meeste jagunemine kultuuriaktiivsuse tüüpidesse 2014	240
Joonis 3.1.6. Eestlaste ja venekeelsete vastajate jagunemine kultuuriaktiivsuse tüüpidesse 2014	240
Joonis 3.1.7. Vanuserühmade jagunemine kultuuriaktiivsuse tüüpidesse 2014	241
Joonis 3.1.8. Haridusrühmade jagunemine kultuuriaktiivsuse tüüpidesse 2014	242
Joonis 3.1.9. Sotsiaalsete kihtide jagunemine kultuuriaktiivsuse tüüpidesse 2014	242
Joonis 3.1.10. Kultuuriaktiivsuse tüüpide struktuur MeeMa 2002–2014 tulemuste põhjal	244
Joonis 3.2.1. Kodu varustatus kommunikatsioonivahenditega 2002–2014	252
Joonis 3.2.2. Delfi ja Postimees.ee lehekülgede kogukülastatavus ja külastatavus mobiilibrauseritest 2012–2016	255
Joonis 3.2.3. Peamiste ajalehtede mittelugejate hulk eestlaste seas 2002–2014	261
Joonis 3.2.4. Raadiokuulamise ja televaatamise maht noorte vanuserühmades 2000 ja 2015	262

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 3.2.5. Erinevate telesaate liikide jälgimine eestlaste vanuserühmades 2014	262
Joonis 3.2.6. Internetikasutajad vanuserühmades 2000–2015	264
Joonis 3.2.7. Arvutikasutuse aktiivsus ja mitmekülgsus vanuserühmades 2014 ..	266
Joonis 3.2.8. Meediakasutuse tüüpide elulaadilised erinevused 2014	270–271
Joonis 3.2.9. Usaldus ja osalus meediakasutuse tüüpides 2014	272
Joonis 3.3.1. <i>Online</i> -oskuste trepp ja Eesti elanikkonna oskused 2014	282
Joonis 3.3.2. Arvutikasutusoskuste enesehinnangud vanuserühmades 2014	284
Joonis 3.3.3. Hinnangud oma pädevusele internetiga seotud küsimustes nõu anda 2014	284
Joonis 3.3.4. Internetikasutuse tüüpide paiknemine neid iseloomustavatel põhitelgedel 2011	288
Joonis 3.3.5. Sotsiaalmeedia ja nutiseadmete kasutajad vanuserühmades 2014 ..	290
Joonis 3.3.6. Sotsiaalmeedia kasutamine eri tegevusteks 2014	292
Joonis 3.3.7. Sotsiaalmeedia kasutamise profiil sotsiaalsetes kihtides 2014	295
Joonis 4.1.1. Tarbijate hinnangutel põhinevad kindlustunde indikaatorite komponendid 2002–2014	303
Joonis 4.1.2. Tarbija kindlustunde koondindikaator Euroopa Liidu riikides augustis 2015	304
Joonis 4.1.3. Faktoranalüüsi viiefaktorilise lahendi faktorgraaf noorte ja keskealiste hulgas 2014	312
Joonis 4.1.4. Konsumerismi indeksi väärtusklassid 2002–2014	315
Joonis 4.1.5. Konsumerism vanuserühmades 2002–2014	315
Joonis 4.1.6. Kodumajapidamiste ampritasude suurendamise lepingute arv 2005–2015	325
Joonis 4.1.7. Ökoelustiili haaratuse määr sotsiaalse sidustumise rühmades 2014	328
Joonis 4.1.8. Jäätmete eraldi kogumine sotsiaalse sidustumise rühmades 2014 ..	329
Joonis 4.1.9. Mahetoidu hankimise viisid 2014	330
Joonis 4.1.10. Geograafiline mobiilsus ökoelustiili rühmades 2014	333
Joonis 4.1.11. Auto olemasolu peres ökoelustiili rühmades 2014	334
Joonis 4.1.12. Kultuuritarbimine ökoelustiili rühmades 2014	336
Joonis 4.2.1. Hinnang tervisele sotsiaalsetes kihtides 2014	362
Joonis 4.2.2. Mida olete teinud tervise nimel? 2014	362
Joonis 4.3.1. Ajalis-ruumiline surve raskendab alalhoidlike ja uuenduslike tegevuste ühitamist	373

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 4.3.2. Indiviidi tegevuste ajalis-ruumiline ülepinge võib viia nii uuenduslike kui ka alalhoidlike protsesside tugevnemiseni	375
Joonis 4.3.3. Sidustumisklastrite moodustajatunnuste keskmised 2002–2014	378–379
Joonis 4.3.4. Sidustumisklastrid eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2014	383
Joonis 4.3.5. Sissetulek ning enesehinnanguline sotsiaalne positsioon sidustumisklastrites 2014	384
Joonis 4.3.6. Hinnangud Eesti elus viimase kümne aasta jooksul toimunud muutustele sidustumisklastrites 2002–2014	386
Joonis 4.3.7. Hinnangud ühiskondlike muutuste kiirusele sidustumisklastrites 2002 ja 2014	386
Joonis 4.3.8. Sidustumise gruppide tegevuspraktikate ja elustiilivalikute valdav roll alalhoidlike ja uuenduslike struktuuriprotsesside arengus	402
Joonis 5.2.1. Enesehinnanguline ajakasutus tööalarühmades 2014	424
Joonis 5.2.2. Mida toob endaga kaasa ajapuudus või aja üleküllus? 2014	428
Joonis 5.2.3. Keskmine argipäevane ajakulu eri tegevustele 2014	431
Joonis 5.2.4. Keskmine argipäevane ajakulu eri tegevustele ajakasutusrühmades 2014	432
Joonis 5.3.1. Ajakasutussuutlikkuse klastrite paiknemine ressursirikkuse ja kiirendusega kaasaminemise telgedel 2014	453
Joonis 5.4.1. Tähtpäevade tähistajate osakaal 2014 või 2011	462
Joonis 5.4.2. Pühade ja tähtpäevade tekitatud rütmid ühiskonnas 2014	467
Joonis 5.4.3. Tähtpäevade tähistamispraktikaid Eesti elanikkonnas 2014	470
Joonis 5.5.1. Ajastute ja sündmuste olulisusele antud hinnangud 2014	482
Joonis 5.5.2. Ajastute ja sündmuste olulisusele antud hinnangud vanuserühmades 2014	497
Joonis 5.5.3. Ajastute ja sündmuste olulisusele antud hinnangud haridusrühmades 2014	497
Joonis 5.5.4. Nõustumine väidetega elu kohta ENSVs vanuserühmades 2014	498
Joonis 5.5.5. „Raske öelda“ vastuste osakaal elu Eesti NSVs puudutavate väidetega nõustumise suhtes vanuserühmades 2014	498
Joonis 6.1.1. Tajatud kultuuriliste kauguste struktuur ja selle muutumine 2002–2011	508
Joonis 6.1.2. Kultuuriliselt lähedasena tajatud maad 2002–2014	511
Joonis 6.1.3. Väljaränne Eestist peamiste sihtriikide kaupa 2004–2014	516

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 6.2.1. Piiriülese mobiilsuse põhjused eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2014.	536
Joonis 6.2.2. Tajutud kultuuriliste distantside struktuur eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2011.	541
Joonis 6.2.3. Tajutud ruumiliste kauguste struktuur venekeelse elanikkonna vanuserühmades 2011.	543
Joonis 6.2.4. Kultuuriliste distantside struktuur venekeelse elanikkonna elukoha lõikes 2011.	545
Joonis 6.2.5. Väljarändekavatsuse põhjused eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2014.	549
Joonis 6.3.1. Venekeelse elanikkonna ühiskondlik lõimitus eri eluvaldkondades 2014.	565
Joonis 6.3.2. Venekeelse elanikkonna lõimklastrite üldiseloostus moodustajatunnuste lõikes 2014.	566
Joonis 6.3.3. Venekeelse elanikkonna jaotumine lõimklastritesse 2014.	568
Joonis 6.3.4. Hinnangud Eesti majanduspoliitilistele arengutele ja ENSV ajale lõimklastrites 2014.	576
Joonis 6.3.5. Kas Teil on tunne, et elu nõuab Teilt pidevalt uusi ideid ja avatust muutustele? Vastused lõimklastrites 2014.	579
Joonis 6.3.6. Kas Teie enda ja Teie pere elu on viimase kümne aasta jooksul läinud üldiselt kiiremaks või aeglasemaks? Vastused lõimklastrites 2014.	579
Joonis 6.3.7. Kas olete oma eluga rahul? Vastused lõimklastrites 2014.	580
Joonis 6.3.8. Kas Te võite oma elule mõeldes öelda, et olete õnnelik? Vastused lõimklastrites 2014.	580
Joonis 6.4.1. Televaatamise ja raadiokuulamise aeg venekeelses elanikkonnas 2000–2015.	593
Joonis 6.4.2. Kolme enimvaadatava telekanali jälgimine venekeelses elanikkonnas 2012–2016.	594
Joonis 6.4.3. Venekeelse elanikkonna meediatarbimise harjumused 2005–2014.	595
Joonis 6.4.4. Uudiste jälgimise sagedus eesti- ja venekeelses elanikkonnas 2005–2014.	595
Joonis 6.4.5. Uudiste jälgimise sagedus lõimklastrites 2014.	597
Joonis 6.4.6. Hargmaisus venekeelse elanikkonna sotsiaal-demograafilistes rühmades 2014.	601
Joonis 6.4.7. Hargmaisus lõimklastrites 2014.	602
Joonis 6.4.8. Meedia sagedane jälgimine hargmaisuse rühmades 2014.	604

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 6.4.9. Kas Eesti ajakirjanduses on palju sellist, mis Teid häirib, mille peale Te vihastate? Vastused lõimklastrites 2014	605
Joonis 6.4.10. Eestikeelsete meediakanalite usaldamine lõimklastrites 2014	606
Joonis 6.4.11. Eestikeelsete meediakanalite usaldamine hargmaisuse rühmades 2014	606
Joonis 6.4.12. Enesehinnanguline informeeritus Eestis ja väljaspool Eestit toimuvatest sündmustest lõimklastrite vaates 2014	608
Joonis 6.4.13. Internetis meedia jälgimiseks ja suhtlemiseks kuluv aeg lõimklastrites 2014	609
Joonis 6.4.14. Traditsioonilise eestikeelse meedia ja sotsiaalmeedia usaldamine lõimklastrites 2014	611
Joonis 6.4.15. Kommunikatsioonivahendite olemasolu venekeelse elanikkonna kodudes 2002–2014	619
Joonis 6.5.1. Põlvkondliku identiteeditaju tugevus ja mitmekülsus vanuserühmades 2014	628
Joonis 6.5.2. Põlvkondliku identiteedi faktoranalüüsi neljafaktorilise lahendi faktorgraaf 2014	629–630
Joonis 6.5.3. Põlvkondliku identiteedi faktorid vanuserühmades 2014	631
Joonis 6.5.4. Meediakasutus vanuserühmades 2011	648
Joonis 6.5.5. Meediakasutus vanuserühmades 2014	649
Joonis 6.5.6. Valimistest osavõtt vanuserühmades 1990–2014	651
Joonis 6.5.7. Valimisaktiivsus ja erakondlik määratletus vanuserühmades 2014	652
Joonis 6.5.8. Huvitatus ühiskonna- ja poliitikateemalistest aruteludest meedias vanuserühmades 2014	652
Joonis 6.5.9. Kodanikuaktiivsus ja poliitika huvi vanuserühmades 2014	653
Joonis 6.5.10. Hinnang ühiskonnas toimunud muutustele vanuserühmades 2014	654
Joonis 6.5.11. Suhtumine muutustesse ja eluhoiak vanuserühmades 2014	654
Joonis 6.5.12. Ühiskondliku osaluse tüübid vanuserühmades 2014	656
Joonis 6.5.13. Enesehinnangulised sotsiaalsed kihid vanuserühmades 2014	657
Joonis 6.5.14. Rahaline jõukus vanuserühmades 2014	657
Joonis 6.5.15. Vabalt kasutatav aeg päevas vanuserühmades 2014	658
Joonis 6.5.16. Ajaressurss ja ajakasutus vanuserühmades 2014	659
Joonis 6.6.1. Enesehinnang kihiskaalal 2002–2014	671
Joonis 6.6.2. Eesti- ja venekeelse elanikkonna enesehinnang 10-astmelisel kihiskaalal 2002–2014	672

TABELID, KIIL JA JOONISED

Joonis 6.6.3. Eesti- ja venekeelse elanikkonna enesehinnang kihiskaalal 2002 ja 2014	673
Joonis 6.6.4. Meeste ja naiste enesehinnang kihiskaalal 2002 ja 2014	673
Joonis 6.6.5. Haridusrühmade enesehinnang kihiskaalal 2002 ja 2014	674
Joonis 6.6.6. Vanuserühmade enesehinnang kihiskaalal 2002 ja 2014	674
Joonis 6.6.7. Sissetulekurühmade enesehinnang kihiskaalal 2002 ja 2014	677
Joonis 6.6.8. Tööalarühmade enesehinnang kihiskaalal 2014	677
Joonis 6.6.9. Ühiskondlike muutuste üle kurvastavate ja rõõmustavate eestlaste enesehinnang kihiskaalal 2002	679
Joonis 6.6.10. Arvutikasutuse rühmade enesehinnang kihiskaalal 2014	679
Joonis 6.6.11. Venekeelse elanikkonna kodakondsusrühmade enesehinnang kihiskaalal 2014	680
Joonis 6.6.12. Poliitilise agentsuse klastrite osakaal sotsiaalsetes kihtides 2014 ..	682
Joonis 6.6.13. Poliitilise agentsuse klastrite osakaal eesti- ja venekeelse elanikkonna sotsiaalsetes kihtides 2014	682
Joonis 6.6.14. Kultuuriaktiivsuse klastrite osakaal sotsiaalsetes kihtides 2014 ..	684
Joonis 6.6.15. Ajakasutusklustrite osakaal sotsiaalsetes kihtides 2014	685
Joonis 6.6.16. Indeksite erinevused koguvalimi keskmisest kihtides 2014	688
Joonis 6.6.17. Eesti- ja venekeelse elanikkonna enesehinnang kihiskaalal 2014 ..	693
Joonis 7.1. Eesti ühiskonna agentsumudel 2014	715

SAATEKS

Käesolev raamat on kollektiivne monograafia, esialgne terviklik ülevaade pikaajalisest ja suuremahulisest uurimistööst. Raamatu aluseks on alates 2002. aastast viiel korral (2002, 2005, 2008, 2011, 2014) toimunud sotsioloogilised küsitlused „Mina. Maailm. Meedia“ (lühendatult MeeMa), mille käigus on iga kord küsitletud 1500 inimest esinduslikult Eesti elanikkonna suhtes vanuses 15–74 (2002, 2005, 2008) või 15–79 (2011 ja 2014). Monograafia autoriteks on 19 Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi õppejõudu, doktoranti ja magistriõppe vilistlast.

Uurimistöö on saanud võimalikuks tänu SA Eesti Teadusagentuuri ja selle eelkäijate, samuti SA Archimedese toetustele ja grantidele. Suur tänu selle eest!

Raamatus on esitatud uuringu peamised empiirilised tulemused ja analüütilised üldistused viimase 15 aasta arengutest Eesti ühiskonnas. Detailsemalt on vaadeldud viimase, 2014. a küsitluse tulemusi, võrreldes neid varasemates küsitlusvoorudes saadud andmetega. See on võimaldanud esitada ülevaate põhilistest sellel sajandil toimunud muutustest Eesti ühiskonnas, samuti arutleda tõenäoliste tulevikuarengute üle.

Meie jaoks on olnud eriti oluline avaldada oma raamat eesti keeles, arutleda emakeeles viimaste aastakümnete arengu üle. See on võimaldanud võrreldes ingliskeelsete publikatsioonidega palju sügavamalt ja nüansirikkamat vaadet Eesti elule ja erinevatele elumaailmadele (elavikele). Loodame, et raamat leiab kasutust õppevahendina paljude sotsiaalteaduslike erialade erinevatel õppeastmetel. Lisaks sotsiaalteadlastele ja üliõpilastele võiks raamat olla huvipakkuv kõigile neile, keda huvitavad eri rahvarühmade elutingimused ja sidustatus ühiskonda, poliitiline ja kultuuriline aktiivsus, ajakasutus ja meediakasutus, hinnangud muutustele ja elule ENSVs jne.

Kogumiku toimetajad tänavad kõiki autoreid ja MeeMa 2014 küsimustiku koostamisel osalenuid. Kogu uurimisgrupi tänusõnad asjaliku ja ladusa koostöö eest andmekogumisel ja analüüsil kuuluvad uuringufirma Saar Poll töötajatele, eriti Erki Saarele ja Irina Strapatshukile.

Mälestame tänutundes Andrus Saart, pikaajalist viljakat koostööd temaga.

Asjatundlike märkuste ja soovitude eest täname raamatu erinevate peatükkide retsenseerijaid Airi-Alina Allastet, Diva Eensood, Olle Järve, Ene Kõresaart, Raili Nuginit, Liis Ojamäed, Maaris Raudseppa, Johannes Saart.

Täname keeleteoimetajat Katrin Kerni ja Tartu Ülikooli Kirjastust meeldiva koostöö eest raamatu väljaandmisel, samuti tervikteose retsensente.

Täname ka kõiki küsitletavaid, kelle tõsine süvenemine mahukasse küsimustikku oli sisukate ja usaldusväärsete tulemuste oluliseks eelduseks.

Meie eriline tänu kuulub Roosmarii Kurvitsale, kes lisaks suuremahulisele küljendustööle aitas väga palju kaasa raamatu vormilisele ühtlustamisele, selguse ja järjekindluse saavutamisele.

Toimetajad

Tartus, 20. veebruaril 2017